

Onderzoek door dhr. G. Mbwete in opdracht van Samen Kerk in Nederland (SKIN), 2023

INHOUDSOPGAVE

- 1. Inleiding**
- 2. Tool 1: Erkenning**
- 3. Tool 2: Beleid**
- 4. Tool 3: Financiering**
- 5. Tool 4: Gebouwen**
- 6. Tool 5: Toerusting**
- 7. Literatuurlijst**

Onderzoek door dhr. G. Mbwete in opdracht van SKIN

SKIN, Samen Kerk in Nederland
Koningin Wilhelminalaan 5
3818 HN Amersfoort
www.skinkerken.nl

© SKIN, september 2023

H1 Inleiding

¹Samen Kerk in Nederland (SKIN) is een koepelorganisatie voor en door internationale en migrantenkerken. Het is een landelijk opererende organisatie met bijna tweehonderd aangesloten kerken. Doel van SKIN is om elkaar als kerken te ondersteunen om zo goed mogelijk kerk te kunnen zijn in de Nederlandse samenleving. Dat gebeurt o.a. door het adviseren van kerken, trainingen te geven, en als een vraagbaak voor leiders en vrijwilligers uit de kerken te fungeren. Thema's waar SKIN zich voor inzet hebben grotendeels te maken met integratie en participatie, en zorg- en welzijnsgerelateerde kwesties.

In totaal zijn er zo'n 1 miljoen migrantenchristenen in Nederland, die ca. 1.000 kerken bezoeken. Uit wetenschappelijk onderzoek (o.a. Verwey Jonker Instituut, KASKI) blijkt dat deze kerken zich niet alleen inzetten voor religieuze zaken, maar ook een belangrijke maatschappelijke rol spelen. In de kerk helpen mensen elkaar met allerlei zaken omtrent integratie, participatie, zorg en welzijn. Men wisselt bijvoorbeeld tips uit hoe je aan huisvesting of een baan kunt vinden, mensen met financiële of relationele problemen kunnen pastorale en praktische ondersteuning krijgen, etcetera. Kerken zetten zich ook niet alleen in voor hun eigen gemeenten; veel kerken hebben activiteiten die ook toegankelijk zijn voor het algemene publiek, zoals taallessen, voedsel- of kledingbanken, of naailessen.

De internationale kerken ervaren tegelijkertijd ook barrières: veel gemeenschappen zijn nog hun plek aan het vinden in de Nederlandse samenleving. Barrières zijn bijvoorbeeld problemen met huisvesting, beperkte financiën van de kerk, onbekendheid met fondsen en hulpverleningsprocedures, tekort aan ondersteunend netwerk, etcetera. Gebrek aan informatie en netwerk kan deze kerkgemeenschappen in isolement houden. En dit heeft gevolgen voor hun maatschappelijke inzet, die hierdoor soms niet volledig tot bloei kan komen en haar potentie kan ontplooiën.

Huisvesting, het vinden van een geschikt gebouw voor de activiteiten van de kerk, is een belangrijk knelpunt voor internationale kerken: de grootste hoeveelheid vragen die bij SKIN binnenkomen, hebben betrekking op huisvesting. Dit is voor SKIN de aanleiding geweest om een huisvestingsadviseur aan te stellen voor 8 uur per week om alle vragen te beantwoorden. Sinds maart 2021 is Gaetan Mbwete aangesteld als huisvestingsadviseur om te kunnen voldoen aan de behoefte die er is vanuit onze achterban.

Naast het houden van gesprekken gaat de huisvestingsadviseur van SKIN mee naar gesprekken met ontwikkelaars/makelaars, analyseert het gebouwenaanbod en bouwt aan een relevant netwerk binnen verschillende stakeholders. In verhouding tot de omvang van de problematiek, is de beperkte personele capaciteit feitelijk onvoldoende. Om deze reden spreken wij in dit document niet van een onderzoeksrapport maar van een analyse, welke nog verder uitgewerkt moet worden. In 2021 heeft SKIN meegewerkt aan het onderzoek van KASKI naar het gebruik van gebedshuizen door migrantenkerken². Voornaamste conclusie van het onderzoek was, dat naar verwachting 250 internationale en migrantenkerken de komende 5 jaar op zoek moeten naar andere huisvesting. Dat dit een enorme opgave is, behoeft geen betoog. In feite is het een bevestiging van het rondzwervende circus dat SKIN al jaren ziet plaatsvinden.

Er is een aantal zaken waar bijna alle kerken tegen aan lopen. Helaas is het onbedoelde bijeffect van het huidige beleid, dat het voor kerken steeds moeilijker wordt om ruimte te kunnen krijgen. Er is sprake van een terugkerend patroon. Om deze reden zijn we gaan zoeken naar een structurele aanpak van deze problematiek, in plaats van continu achter individuele casuïstiek aan te rennen die niet goed op te lossen valt omdat een fundamentele en integraal samenhangende aanpak ontbreekt.

1 www.skinkerken.nl

2 Het gebruik van gebedshuizen door migrantenkerken. Kaski Rapport nr. 663 (2021)

Dit heeft geleid tot de ontwikkeling van de toolbox die we in dit document presenteren. Deze toolbox bestaat uit vijf factoren die een noodzakelijk instrument vormen in het oplossen van huisvestingsproblemen van de kerken.

De vijf tools zijn:

- 1. Erkenning**
- 2. Beleid**
- 3. Financiering**
- 4. Gebouwen**
- 5. Toerusting**

Met deze toolbox wil SKIN een fundament te leggen waarmee er in Nederland ruimte blijft en komt voor nieuwe, groeiende kerken. In dit document bespreken we de vijf tools door middel van een probleemanalyse en mogelijke oplossingen. Op deze manier maken we inzichtelijk voor stakeholders op welke punten zij een concrete rol kunnen spelen, en hoe die rol er dan uit zou kunnen zien.

H2 Tool 1: Erkenning

Probleemanalyse

Ze zijn hier! Aantal christenen

Volgens het Sociaal Cultureel Planbureau zijn meer 1,3³ miljoen christenen met een migratie-achtergrond in Nederland. In de landelijke database op migrantenkerken.nl staan ruim 1.152 internationale en migrantenkerken vermeld. Overigens is dit geen compleet overzicht, want kerken zijn niet verplicht om zich in deze database te registreren. Het geeft wel een goed beeld van hoe groot de groep is. Zo'n 60% hiervan bevindt zich in en om de vier grote steden in het westen van het land, de resterende 40% is verspreid over heel Nederland.

Hoewel in de gevestigde kerken sprake is van krimp, is dat zeker niet het hele verhaal. Over de hele linie van het christendom in Nederland is er meer sprake van verschuiving dan van krimp. De internationale en migrantenkerken groeien al jarenlang.

Ze dragen bij aan de samenleving! Maatschappelijk rendement

In Rotterdam is er onderzoek gedaan naar het maatschappelijk rendement van christelijke kerkgenootschappen, in zowel 2008 als 2020. Het maatschappelijk rendement bedroeg in 2008 tussen de € 110 tot € 130 miljoen per jaar, dat is gemiddeld ongeveer € 442.000 per kerk⁴. In 2020 is in Rotterdam opnieuw onderzoek gedaan naar het maatschappelijk rendement van levensbeschouwelijke organisaties. Toen bedroeg het maatschappelijk rendement € 330 - € 365 miljoen, dat is een gemiddelde marktwaarde van ongeveer € 780.000⁵. In Amsterdam-Noord bedroeg de maatschappelijk impactwaarde van de gezamenlijke kerken € 1.207.022 in 2020⁶. Ook in 2006 is in Den Haag onderzoek gedaan naar het maatschappelijk rendement van de internationale kerken. Het maatschappelijk rendement bedroeg € 17 miljoen euro per jaar, gemiddeld € 180.000 per kerkgenootschap.

De sociaal-maatschappelijke activiteiten van kerken zijn vaak niet alleen gericht op de eigen kerkleden. Uit het driejaarlijkse onderzoek naar armoedebestrijding vanuit de kerken blijkt dat de kerken ruim 41 miljoen euro investeren in armoedebestrijding⁷. De kerkelijke aanpak van armoede beperkt zich volgens dit rapport niet alleen tot gelovigen: 85%⁸ procent van de kerken bereikt in zijn projecten ook buitenkerkelijke mensen.

Conclusie uit deze cijfers, is dat de kerken veel maatschappelijk nuttige activiteiten verrichten die onbetaalbaar zouden zijn indien men ervoor zou kiezen dat door de overheid of door commerciële partijen te laten uitvoeren. Zij doen dat voor het merendeel vanuit vrijwillige inzet, gefinancierd vanuit de eigen geloofsgeenschappen en daaraan verbonden organisaties.

Ze hebben een plek nodig! Huisvestingssituatie

Uiteraard is een gebouw noodzakelijk, wil een organisatie (maatschappelijk danwel religieuze) activiteiten kunnen organiseren.

In 2022 publiceerde het KASKI, onderzoekscentrum religie en samenleving, het onderzoek "Het gebruik van gebedshuizen door migrantenkerken"⁹. Dit rapport geeft een beeld over de huisvestingssituatie van de internationale kerken.

3 Christenen in Nederland. Sociaal en Cultureel Planbureau. p.102 (2018)

4 Tel Je Zegeningen. Nijmeegs Instituut voor Missiewetenschappen (2008)

5 Omvang en karakter van de maatschappelijke activiteiten van levensbeschouwelijke organisaties in Rotterdam. Verwey Jonker Instituut. p. 69 (2020)

6 NAYBA Faith Action Impact Audit. Amsterdam-Noord. NAYBA Nederland (2022)

7 Gerechtigheid en Barmhartigheid. Bureau Omlo (2023)

8 'Armoederapport: Kerken zijn actief tegen armoede'. Katholiek Nieuwsblad, 31 januari 2023

9 Het gebruik van gebedshuizen door migrantenkerken. Kaski Rapport nr. 663 (2021)

Een aantal belangrijke conclusies zijn:

- 1) De helft van de migrantenkerken kende de afgelopen vijf jaar een toename van het aantal bezoekers van religieuze diensten of vieringen. Orthodoxe migrantenkerken kenden het vaakst groei (68%)¹⁰
- 2) Voor de komende vijf jaar verwacht ongeveer twee derde van de migrantenkerken toename van het aantal bezoekers. De evangelische migrantenkerken verwachten de grootste groei (84% groei en 2% krimp)¹¹
- 3) Een kwart van de migrantenkerken denkt aan verhuizen. De belangrijkste reden is het behoefte aan een groter gebouw¹²

Conclusie

Overheidsbeleid gaat er te vaak van uit dat aantallen christenen krimpen, terwijl dat bij bepaalde kerkgemeenschappen wel het geval is maar bij andere helemaal niet. Beleid wordt niet gemaakt op basis van het gehele christelijke landschap, slechts een gedeelte daarvan. Hierdoor wordt beleid gemaakt wat niet aansluit bij groeiende kerkgenootschappen.

Overheidsinstanties zien het maatschappelijk belang van de kerk soms wel, en soms niet. Maar dat leidt lang niet altijd tot concrete acties om kerken te faciliteren bijvoorbeeld in hun zoektocht naar huisvesting. De maatschappelijke inzet van de internationale kerken wordt hierdoor belemmerd; men zou veel meer kunnen en willen doen, maar zonder gebouw kan dat niet.

Ook gevestigde kerken met een eigen gebouw, hebben vaak blinde vlekken en gebrek aan kennis over de internationale kerken. Dat heeft gevolgen: wanneer zij een gebouw afstoten, wordt hierdoor bijvoorbeeld niet altijd aan de internationale kerken gedacht.

Oplossingen

Politiek, maatschappelijke en kerkelijke partners (incl. media)

- Erken dat de het christendom niet verkrimpt maar verschuift. Neem dat als uitgangspunt bij het vormen van beleid.
- Zet erkenning in woord om in concrete daden.
- Stel proactief beleid op om deze groep medebewoners in Nederland beter te leren kennen.
- Betrek de kerken bij overleg. Vraag hen om inhoudelijke feedback op je plannen.
- Borg het thema in je organisatie door een persoon te benoemen tot 'portefeuillehouder' of vaste contactpersoon met de internationale kerken.

SKIN & de internationale kerken

Om deze erkenning en zichtbaarheid te vergroten, doet SKIN het volgende aan belangenbehartiging:

- De kerken stimuleren om zich te verenigen bij belangenbehartigende organisaties zoals SKIN, zodat die hen kunnen vertegenwoordigen.
- De internationale kerken aanmoedigen en leren zich beter te profileren en zichtbaar te zijn in de wijk, bij de gemeentes, politieke partijen.
- Wetenschappelijk en toegepast onderzoek stimuleren.
- Aandacht in de media stimuleren bijvoorbeeld door interessante thema's, mensen en organisaties naar voren te schuiven.
- Spreekbeurten en lezingen geven bij stakeholders zoals de politiek, gevestigde kerken, en vastgoedpartners.

10 Het gebruik van gebedshuizen door migrantenkerken. p 23.

11 Het gebruik van gebedshuizen door migrantenkerken. p 23.

12 Het gebruik van gebedshuizen door migrantenkerken. p. 24.

Probleemanalyse

In de Nederland is er al geruime tijd sprake van secularisatie onder bepaalde gevestigde kerkgenootschappen. Hierdoor daalt het aantal leden bij deze kerkgenootschappen. Deze kerkgenootschappen bezitten veel kerkgebouwen, waardoor er veel gebouwen vrijkomen. Zowel gevestigde kerken als overheid denken vaak gemakkelijk, dat vrijkomende kerkgebouwen van krimpende kerken een oplossing zijn voor de huisvestingsbehoefte van de groeiende kerken. Dat is echter maar in beperkte situaties echt het geval.

Allereerst zijn niet alle kerkgebouwen die worden afgestoten courant: ze zijn monumentaal, niet multifunctioneel inzetbaar, enorm groot, slecht geïsoleerd of met een hoog plafond waardoor de stookkosten niet draagbaar zijn, en/of er is sprake van jarenlang achterstallig onderhoud. Hierdoor zijn zij niet geschikt voor internationale kerken. Vaak staan ze simpelweg op de verkeerde plek: veel vrijkomende kerkgebouwen staan in landelijk gebied, terwijl veel internationale kerken in (middel)grote steden gevestigd zijn. Kerkgebouwen die wel aantrekkelijk zijn, betreffen meestal de na-oorlogse modernere kerkgebouwen.

Daarnaast is er sprake van enorme commerciële concurrentie in de vastgoedsector. We leven in een tijd waar er een gigantische druk is op de woonopgave. De ambitie is om 100.000 woningen per jaar te bouwen. Vooral rondom verstedelijkt gebied betekent het dat elke vierkant meter benut wordt om aan de opgave te kunnen voldoen. Omdat veel kerkgebouwen gebouwd zijn op grote percelen, zijn ze zeer gewild bij projectontwikkelaars en beleidsmakers van de gemeente. De combinatie van secularisatie en de gigantische druk op de woonopgave heeft tot gevolg, dat het een win-win situatie lijkt om kerkgebouwen te herontwikkelen tot woningen. Financieel gezien is dit voor de verkopende kerk op zich een aantrekkelijke optie.

Dit wordt bevestigd in het onderzoek "Gebedsruimte in Den Haag"¹³ uitgevoerd in opdracht van de gemeente Den Haag. De onderzoeker geeft aan dat de functie "gebedsruimte" moet concurreren met de functie "wonen". In hetzelfde rapport geeft de onderzoeker aan dat de woningbouwafspraken die de gemeente Den Haag had met het destijds nog bestaande ministerie van VROM een mogelijke bedreiging vormt voor het realiseren van gebedsruimte.

Deze concurrentie leidt echter in de (middel)grote steden tot het verdwijnen van flink wat vierkante meters die in het bestemmingsplan beschikbaar zijn voor religieus gebruik. En deze beschikbare ruimte in het bestemmingsplan wordt zeer zelden gecompenseerd door op andere plekken meer vierkante meters voor religieus gebruik toe te voegen.

Hier wordt pijnlijk concreet zichtbaar hoe belangrijk erkenning van de aanwezigheid en het maatschappelijk belang van de internationale kerken is. Kerkgenootschappen horen niet te concurreren met de functie "wonen", net zoals huisartsen, scholen, en sportvoorzieningen dat ook niet hoeven te doen. Dergelijke maatschappelijke voorzieningen zijn basisbehoeften waar mensen gebruik van willen maken, en zijn niet gebaseerd op economische winstgevendheid. Het recht op vrijheid van religie wordt soms op deze manier in de praktijk onmogelijk, doordat er geen plek is waar kerken zich legaal mogen vestigen. Dit leidt er zelfs toe, dat kerken 'ondergronds' gaan en niet bekend of zichtbaar willen worden, uit angst om uit hun gebouw te worden gezet.

Internationale kerken worden vaak van het kastje naar de muur verwezen. In de programma van eisen van sommige kerken past een kantoorgebouw, bedrijfshal, conferentiezaal of theater vaak prima. Echter willen lang niet alle gemeenten het bestemmingsplan aanpassen, en men verwijst zoekende kerken dan naar gevestigde kerken die overtollige gebouwen hebben, terwijl gevestigde kerken soms liever verkopen aan een projectontwikkelaar.

Politiek (lokaal en landelijk)

- Waarborg het recht op vrijheid van religie (artikel 6 van de grondwet) in ruimtelijk beleid, door te zorgen dat er voldoende vierkante meters voor religieus gebruik beschikbaar zijn. Ga hiervoor niet alleen met gevestigde kerken in gesprek, maar ook met andere kerken. Ten onrechte wordt soms uitgegaan van secularisatie of wordt er gesproken van scheiding tussen kerk en staat. De kerken zijn afhankelijk van het ruimtelijk beleid van een gemeente om zich te kunnen vestigen.

- Houd rekening met ruimte voor religieuze organisaties in de referentienorm maatschappelijke voorzieningen. Momenteel is dit niet het geval, waardoor er na de (her)inrichting van woongebieden geen ruimte blijkt te zijn voor religieuze organisaties. Landelijke overheid: stel hiertoe een wettelijke verplichting in voor gemeenten, net zoals voor andere voorzieningen een wettelijke verplichting geldt.

Lokale gemeenten worden vaak geadviseerd door consultants die niet de meest deskundige zijn op het gebied van recentelijke ontwikkelingen in het kerkelijk landschap, maar zich vooral door commerciële motieven laten leiden.

- Gemeenten hebben veel gebouwen in eigendom die qua bestemmingsplan en programma van eisen voldoen aan de wensen van (kleinere) kerkgenootschappen. Maak inzichtelijk welk gemeentelijk vastgoed beschikbaar is en stel dit ook beschikbaar voor gebruik door religieuze organisaties. Dit probleem speelt niet alleen bij kerkgenootschappen maar ook bij culturele organisaties en maatschappelijke organisaties zoals huisartsen¹⁴, fysiotherapeuten etc. Dit probleem is een breed gedragen probleem onder al deze maatschappelijke organisaties die niet kunnen opboksen tegen commerciële prijzen.

- Een kerk is geen gebouw, maar een groep mensen. Heb behalve oog voor de cultuurhistorische waarde van een kerkgebouw, ook oog voor de huisvestingsbehoeftes van geloofsgemeenschappen. Dit kan bijvoorbeeld door opdracht te geven tot een Kerkenvisie 2.0, gericht op de huisvestingsbehoeftes van religieuze organisaties in plaats van op kerkgebouwen.

Kerkelijke organisaties

Deel kerkgebouwen en voorkom leegstand van kerkgebouwen. Leegstand van kerkgebouwen terwijl er kerken met regelmaat op straat staan, is net zo erg als woningen die leegstaan terwijl er dakloze mensen op straat slapen.

14 'Huisartsen hebben problemen met huisvesting. Vastgoed is te duur en gemeenten werken vaak tegen.' Trouw, 31 januari 2022

H4 Tool 3: Financiering

Probleemanalyse

De huisvestingsproblematiek is onlosmakelijk verbonden aan financiën. De meeste internationale kerken zijn opgericht door eerste generatie migranten die zich hier zijn gaan vestigen. Met beperkte financiële middelen moet in onbekende omgeving ruimte worden gevonden voor gebed en sociaal-maatschappelijke activiteiten. Er zijn kerken die bestaan uit vluchtelingen zonder papieren of waar een groot deel van de leden leeft van een inkomen rond het minimumloon. Hierdoor is het vaak niet mogelijk om stabiele giften te krijgen.

Echter speelt dit beeld niet bij alle internationale kerken. Sommige kerken zijn opgericht door expats met stabiele inkomsten, waardoor zij in een andere financiële uitgangspositie hebben. Andere kerken zijn al langer in Nederland en zijn voldoende gevestigd om een betere sociaal-economische positie op te hebben gebouwd. Desondanks blijft staan, dat gezien de concurrentie in de vastgoedsector zoals beschreven bij tool 2 (beleid), zelfs kerken met voldoende stabiel inkomen niet kunnen opbieden tegen een commerciële vastgoedontwikkelaar. Een non-profit partij is niet vergelijkbaar met een profit bedrijf.

Wat de kerkgenootschappen met of zonder goeie financiële uitgangspositie hebben is dat ze beide geen uitgebreide netwerk en /of kennis hebben van de financieringsmogelijkheden in Nederland. Daarnaast speelt mee dat sommige gemeenschappen gewend zijn op een andere manier te functioneren dan in Nederland gebruikelijk is. Dit zal nog aan de orde komen bij de vijfde tool, toerusting.

Kansen om te investeren

Investeren in christelijke migrantengemeenschappen biedt kansen voor rendement. De rust die een eigen kerkgebouw brengt, na een zwervend bestaan van gebouw naar gebouw, betekent een gevorderd stadium van integratie en worteling in de Nederlandse samenleving. Het biedt ook een stabiele voedingsbodem voor de grote maatschappelijke bijdrage aan activiteiten die kerken organiseren niet alleen voor zichzelf maar voor de gehele samenleving.

Voor christelijke investeerders is er tot slot nog een ander aantrekkelijk perspectief: het is ook investeren in de groei van de kerk in Nederland en een zoektocht naar nieuwe manieren van kerk-zijn. Er is bijvoorbeeld een groeiend aantal gebouwen in gebruik dat oorspronkelijk niet als kerkgebouw is gebouwd, maar tot kerkgebouw is herbestemd. Van pakhuis, slagerij, school, theater, bioscoop tot drukkerij: wanneer aanpassing van het bestemmingsplan wél is gelukt, is er financiering nodig om het gebouw te transformeren tot een gebedshuis. Veel internationale kerken zijn jeugdige en groeiende kerken. Soms zijn er letterlijk meer kinderen dan volwassenen in de kerk. Het is dus ook een investering in de potentie voor de toekomst van de kerk en van deze gemeenschappen in Nederland.

Oplossing

Er zijn kredietfaciliteiten nodig die begrip hebben voor de situatie van internationale kerken.

Momenteel onderzoekt SKIN daarom de mogelijkheid om te komen tot de oprichting van een Christelijke Krediet Unie (CKU). Een vorm van financieren waar organisaties elkaar leningen verschaffen. De focus van een CKU zou ten eerste gericht moeten zijn op het financieren van kerkgebouwen en ten tweede gericht op christelijke ondernemers en organisaties. De CKU kan de pre-screening doen en het proces in goede banen leiden. Tevens kan zo'n CKU fungeren als een intermediair die het netwerk van relevante stakeholders die betrokken zijn bij de huisvestingssituatie van de internationale kerken bij elkaar brengt. Vanuit de landelijke vereniging van samenwerkende kredietunies kan de administratie en ondersteuning gefaciliteerd worden.

Probleemanalyse

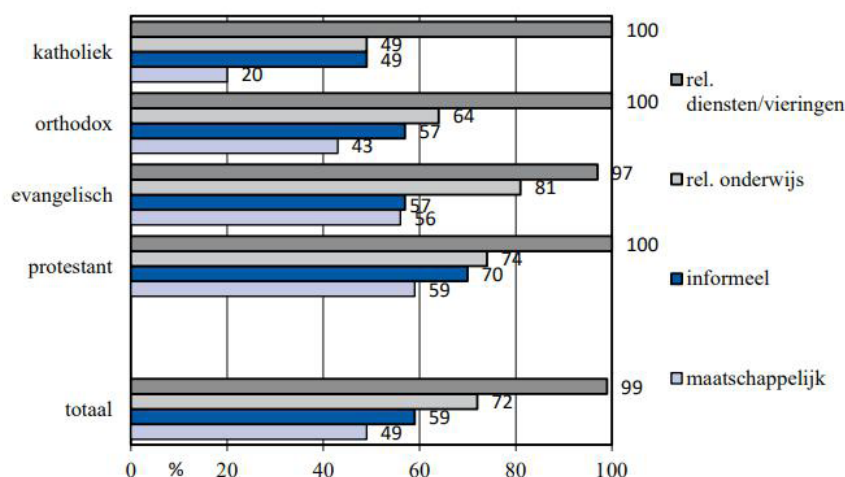
Huisvestingsproblemen beperken vooral de maatschappelijke inzet

Veel kerkgenootschappen hebben een grote visie maar worden beperkt door ruimte. Ze willen meer doen maar zijn gebonden aan de ruimte die beschikbaar is. Die ruimte kan te klein zijn, of alleen een paar uur op zondag beschikbaar zijn. Het is belangrijk om te beseffen dat kerken beperkt worden in het zijn van kerk door gebrek aan ruimte. De zondagsdienst zal als eerste prioriteit krijgen, dus de beperkingen raken met name de maatschappelijke activiteiten die door de weeks zouden kunnen plaatsvinden.

Diversiteit & maatwerk

Het is verder belangrijk om te beseffen dat kerken in de basis meer doen dan alleen kerkdiensten houden op de zondag. Afhankelijk van de focus of visie van de kerk zijn de andere activiteiten bijvoorbeeld muziekles, naailes, voedselbank, taalcursussen, gaarkeuken voor de minderbedeelden, soepkeuken en andere maatschappelijke activiteiten. Hieronder een tabel uit het landelijke onderzoeksrapport opgesteld door KASKI in samenwerking met SKIN¹⁵ De kerk is het sociale hart van een buurt, een plek van ontmoeting voor jong en oud.

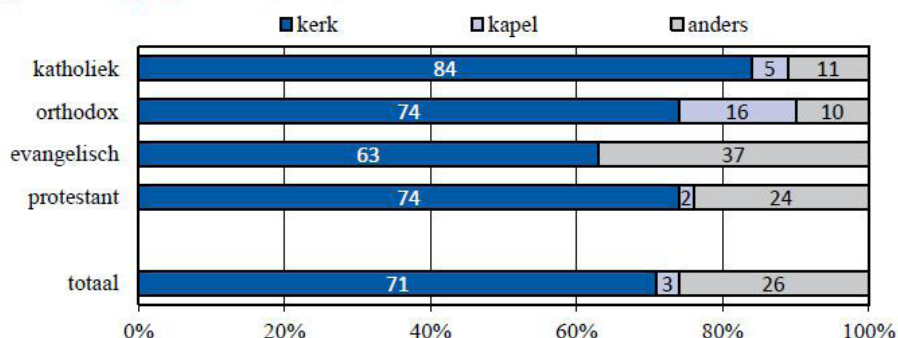
Figuur 3.7 Activiteiten van migrantenkerken (n=190)

Deze verscheidenheid aan activiteiten vertaalt zich ook in het programma van eisen waar een gebouw per kerkgenootschap aan moet voldoen. De ene kerk heeft meer klaslokalen nodig voor haar lessen, en de andere kerk moet echt een professionele keuken hebben om alle wekelijkse maaltijden te kunnen bereiden. Sommige kerken fungeren als regionale kerk, waardoor parkeren heel erg belangrijk is.

Ook denominatie speelt een rol: zo kunnen evangelische en pinksterkerken zich eerder vinden in een seculier gebouw zoals een buurthuis of bedrijfspand, terwijl Orthodoxe en katholieke kerken vaker een traditioneel kerkgebouw gebruiken.

Figuur 3.2 Type gebedshuis (n=189)

Programma van eisen gebedsruimte kerken (idealiter)

Onderstaande programma van eisen is indicatief maar geeft wel een goed beeld van wat een gemiddeld kerkgenootschap nodig kan hebben.

Onderdeel	Beschrijving	Eis
Locatie eisen	- Goed bereikbaar met het OV - Dicht bij de snelweg - Genoeg (gratis) parkeermogelijkheden - Ontsloten, liefst vrijstaand	Het is van groot belang dat deze zaken op orde zijn. Bereikbaarheid is van belang, anders kunnen leden afhaken
Ruimtebehoefte	- Kerkzaal - Kantoor - Keuken - Kinderruimte	- Gemiddeld 1,5 m2 p.p - Kantoor voor 2 personen - Mogelijkheid eten op te warmen - Ruimte voor minimaal 10 kinderen
Sociaal maatschappelijke ruimte	- Keuken (professioneel) - Kantine - Klaslokaal	- Koken en bereiden van eten. - Kantine net zo groot als de kerkzaal. - Klaslokaal voor taallessen, computer lessen, naailessen etc. - Een flexruimte voor verschillende kleinschalige activiteiten
Specifieke maatschappelijke ruimte	- Opslagruimte - Winkel	- Voedselbank activiteiten - Gratis kleding uitdelen

Geluid

Een belangrijk aspect van de eredienst van veel kerken is samenzang en instrumenten. Voor veel kerkgenootschappen is dit onderdeel bij uitstek de belangrijkste deel van de dienst. Echter brengt het vanuit praktisch oogpunt veel uitdagingen mee. Niet alle traditionele kerkgebouwen houden rekening met het aantal decibel dat geproduceerd wordt in kerken die gebruik maken van versterkte muziekinstrumenten. Gebouwen die niet goed geïsoleerd zijn of zich te dicht bij woningen bevinden, zullen leiden tot geluidsoverlast.

Oplossingen

Multifunctioneel gebruik van kerkgebouwen is een oplossing die zowel de business case rendabeler maakt, als handen en voeten kan geven aan de maatschappelijke presentie van kerken.

Kerkhuisvesting is altijd maatwerk. Er is geen one size fits all solution voor kerken. Hieruit kunnen we concluderen dat er echt kennis van de kerkgenootschappen vereist is om hun huisvestingsuitdaging op te lossen, in combinatie met creativiteit en flexibiliteit.

Tot slot is ons advies aan alle stakeholders: maak gebruik van en werk samen met SKIN. SKIN fungeert als expertisecentrum voor en door migrantenchristenen. Een instituut die de kerken door en door kent, contact mee heeft en op een professionele manier de vertaling maken van de behoeftes van de internationale kerken naar stakeholders zoals investeerders, beleidsmakers, vastgoedprofessionals etc.

H6 Tool 5: Toerusting

Problemen

De laatste tool uit de toolbox bestaat uit toerusting. Hiermee bedoelen we primair de capacity building onder mensen, met name actieve vrijwilligers en leiders, vanuit de internationale en migrantenkerken. Leiding geven aan een kerk, is niet hetzelfde als professionele inzet in de vastgoedsector. Een pastor of priester is geen makelaar, en niet alle kerken hebben gemeenteleden met verstand van vastgoedgerelateerde zaken.

Dit veroorzaakt o.a.:

- 1) dat mensen de weg naar een oplossing niet weten te vinden.
- 2) dat mensen makkelijk verkeerde stappen zetten vanuit onwetendheid of wanhoop omdat ze urgent een gebouw nodig hebben.
- 3) dat mensen kansen mislopen omdat ze niet voorbereid zijn, hun huiswerk niet op orde hebben, of het proces aanpakken op een manier die niet past binnen de Nederlandse context.
- 4) dat mensen makkelijk ten prooi vallen aan mensen binnen de vastgoedwereld die misbruik maken van hun onwetendheid.
- 5) dat mensen niet weten wat hun rechten zijn en daar daarom niet goed voor kunnen opkomen.
- 6) dat de internationale kerken er daardoor bij problemen meestal voor kiezen om maar weer weg te gaan en een ander gebouw te zoeken, waardoor de cyclus zich blijft herhalen.
- 7) dat wantrouwen groeit jegens de Nederlandse samenleving, deze gemeenschappen het gevoel krijgen niet welkom te zijn en geen vrijheid te vinden om hun religie te mogen beleven.
- 8) dat kerkgemeenschappen letterlijk uiteenvallen en kerkleiders burn-out raken.

Oplossingen: investeer in mensen

Deze tool wordt reeds actief door SKIN ingezet, o.a. door:

- 1) Cursussen en workshops.
- 2) Online kennisbank met alle basisinformatie over de FAQ (meest veelgestelde vragen).
- 3) Helpdeskfunctie, waarbij kerken SKIN om advies of hulp kunnen vragen.
- 4) Wegwijzer naar betrouwbare partners in het veld die kerken wél kunnen helpen.

Stakeholders kunnen hier aan bijdragen door hun kennis en netwerk beschikbaar te stellen.

1. Naar een hoger plan. De vrijwillige inzet van internationale en migrantenkerken in Den Haag. M. Davelaar, A. Damacena Martins, I. Doude van Troostwijk. Verwey Jonker Instituut (2012)
2. Tel Je Zegeningen. Het maatschappelijk rendement van christelijke kerken in Rotterdam en hun bijdrage aan sociale cohesie. J. Castillo Guerra, M. Glashouwer, J. Kregting. Nijmeegs Instituut voor Missiewetenschappen (2008)
3. Omvang en karakter van de maatschappelijke activiteiten van levensbeschouwelijke organisaties in Rotterdam. J. van den Toorn, M. Davelaar, A. Hamdi, L. Reches, M. van Keulen. Verwey Jonker Instituut (2020)
4. Christenen in Nederland. Kerkelijke deelname en christelijke gelovigheid. J. de Hart, P. van Houwelingen. Sociaal en Cultureel Planbureau (2018)
5. NAYBA Faith Action Impact Audit. Amsterdam-Noord. NAYBA Nederland (2022)
6. Het gebruik van gebedshuizen door migrantenkerken. J. Kregting, J. Copier, m.m.v. M. Grant (SKIN). Kaski Rapport nr. 663 (2021)
7. Geloof aan het werk, de rol van levensbeschouwelijke organisaties bij het bestrijden van sociale uitsluiting in Rotterdam. J. van den Toorn, M. Davelaar. Verwey Jonker Instituut (2010)
8. Levensbeschouwelijke organisaties en de Wmo in Den Haag. Een inventarisatie onder levensbeschouwelijke organisaties en gemeentelijke vertegenwoordigers naar kansen voor samenwerking. J. van den Toorn, M. Davelaar, S. de Winter-Koçak, M. Badou. Verwey Jonker Instituut (2018)
9. Meer dan een dak. Laagdrempelige presentie van kwetsbare burgers. M. Davelaar, H. Hurkens, J. van Opstal. Netwerk DAK (2017)